

Bendradarbiavimas su nebiudžetiniais švietimo paslaugų teikėjais

Rekomendacijos Kauno rajono savivaldybei

Įžanga

- 2019 – 2020 m. *Pilietinės visuomenės institutas* ir *Europos namai* atliko tyrimą apie švietimo paslaugų perdavimą Lietuvos savivaldybėse.
- Atlikta 12 savivaldybių statistinių duomenų analizė¹, 4 savivaldybėse surengtos grupinės ekspertų diskusijos su vietos politikais, savivaldybių administracijų ir vietos NVO atstovais².
- Tyrimas atliktas, įgyvendinant Nacionalinio švietimo NVO tinklo projektą „Naujoji švietimo paradigma konkurencinėmis sąlygomis“, finansuojamą ES lėšomis.

Sprendžiama problema ir tikslas

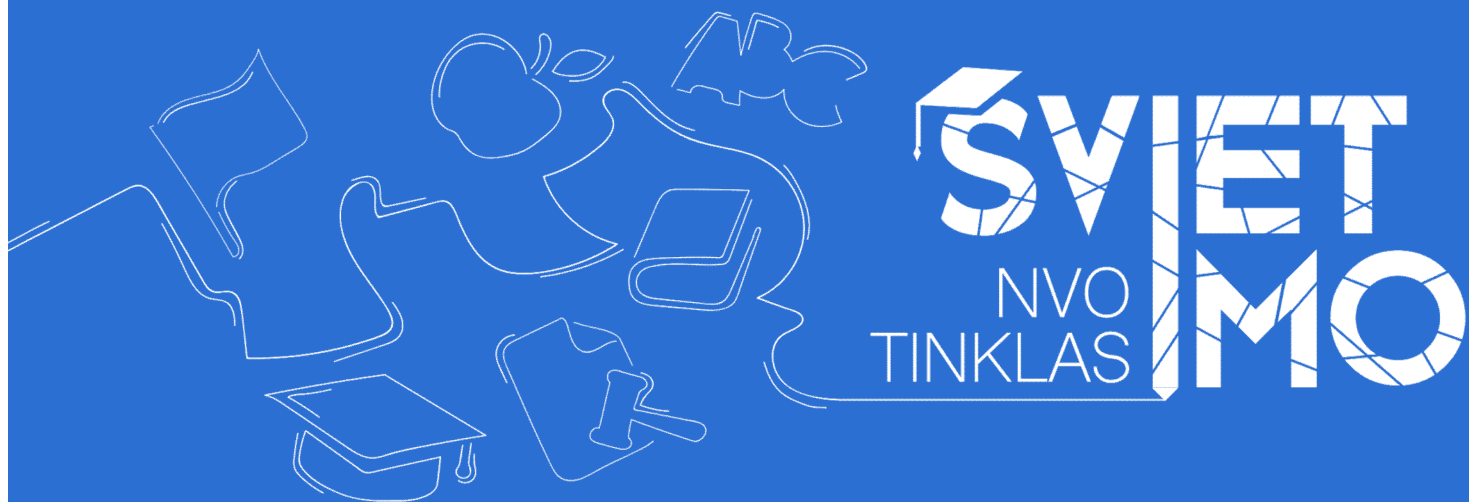
- Strateginiuose valstybės dokumentuose, pavyzdžiui Nacionalinėje pažangos programoje (taip pat Lietuvos strategijoje „Lietuva 2030“, XVII LR Vyriausybės programoje ir jos priemonių plane), buvo numatyta iki 2020 m. nebiudžetiniams teikėjams perduoti 15 proc. viešųjų paslaugų. Nepaisant to, šie procesai strigo, o švietimo srityje paslaugų perdavimas 2018 m. pasiekė **2,86 proc.** (NIPC duomenys*).
- Atsižvelgiant į deklaruojamų tikslų ir faktinės situacijos atotrūkį, tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokios pagrindinės kliūtys kyla, perduodant švietimo paslaugas Lietuvos savivaldybėse, identifikuoti egzistuojančias gerąsias praktikas ir suformuluoti atitinkamas **rekomendacijas****.

* http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

** Šiame tyrime biudžetinės įstaigos apibrėžiamos įskaitant ir viešąsias įstaigas, kurias kontroliuoja valstybės ar savivaldybių institucijos.

Bendros tendencijos

- Iširtos **savivaldybės yra atviros nebiudžetinių teikėjų įtraukimui** į švietimo paslaugų tiekimą, tačiau susiduria su vietinio ir nacionalinio lygmens problemomis.
- **Pagrindinės problemos**, būdingos visoms švietimo sritims ir skirtinga forma įvardinamos visose savivaldybėse: adekvačių lėšų ir finansavimo šaltinių trūkumas, žmogiškųjų resursų trūkumas, švytuoklinis judėjimas tarp savivaldybės pasitikėjimo nebiudžetiniais švietimo teikėjais ir poreikio griežtai juos kontroliuoti.

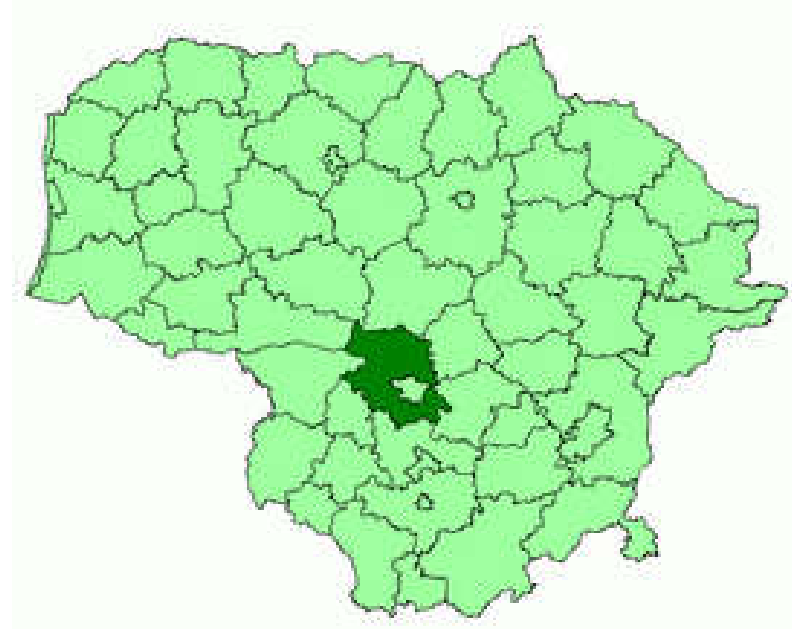

Kauno rajonas

Svarbiausi duomenys

1,49 proc.

Tiek lėšų skirta NVO švietimo paslaugoms vykdyti nuo bendro Kauno rajono savivaldybės švietimo biudžeto 2018 m. (NIPC duomenys³)

Švietimo paslaugų finansavimas

Kauno rajono savivaldybė švietimo srityje NVO skiria šiek tiek didesnę biudžetinio finansavimo dalį nei vidutiniškai Lietuvoje. Tačiau šis skaičius yra **dešimt kartų mažesnis** už 2014–2020 m. Nacionalinėje pažangos programoje iškeltą 15% tikslą.

	Procentas, skirtas NVO nuo bendro švietimui skirto biudžeto, 2018 m.
NPP 2014–2020 tikslas	15%
Visoje Lietuvoje	2.86%
Kauno raj. sav.	1,49%

Duomenys: Nevvyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras, 2019:
http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

Švietimo paslaugų finansavimas

Tiek ikimokyklinio ugdymo, tiek bendrojo lavinimo paslaugų finansavimas valstybės lėšomis Kauno rajone yra mažesnis už Lietuvos vidurkį.

Valstybinis švietimo paslaugų finansavimas, 2018 m.		Vienam besimokančiam teko valstybės lėšų, Eur
Ikimokyklinis lavinimas	Visoje Lietuvoje	2900
	Kauno raj. sav.	2500
Bendrasis lavinimas	Visoje Lietuvoje	2400
	Kauno raj. sav.	2100

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas

Švietimo paslaugų įvairovė pagal paslaugų teikėjo pobūdį

- Kauno rajone, kaip ir kitose žiedinėse savivaldybėse, sąlygos švietimo paslaugų teikėjų įvairovei yra palankesnės nei mažose savivaldybėse, tačiau šioms galimybėms tiesioginę įtaką turi atstumas iki juosiamo miesto – atokesnėse vietovėse jos mažesnės, arčiau miesto – didesnės.
- Savivaldybės uždavinys – išlaikyti balansą tarp skirtingų teikėjų tipų ir **palaikyti naujas bendruomenines iniciatyvas švietimo srityje**, ypač nuo miesto nutolusiose vietovėse.

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

- Nuo 2009 iki 2018 m. Kauno rajono bendrojo lavinimo moksleivių skaičius mažėjo sparčiau nei vidutiniškai Lietuvoje, o ikimokyklinio ugdymo dalyvių skaičius atvirkščiai - augo greičiau.
- Artimiausiu laikotarpiu darželių auklėtiniams pereinant į bendrojo lavinimo mokyklas, kils **poreikis plėsti paslaugų apimtį bei infrastruktūrą** (klasių dydžius, personalo mokyklose skaičių).

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Švietimo paslaugų naudotojų skaičiaus kaita 2009–2018 m.

Išimokymų ugdymas	Auklėtinių skaičius 2009 m.	Auklėtinių skaičius 2018 m.	Auklėtinių skaičiaus pokytis per 10 m.
Lietuvoje	93660	120885	129 %
Kauno raj. sav.	2107	3228	153 %
Bendras lavinimas	Moksleivių skaičius 2009 m.	Moksleivių skaičius 2018 m.	Moksleivių skaičiaus pokytis per 10 m.
Lietuvoje	440504	322344	73 %
Kauno raj. sav.	10587	9256	87 %

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas, remiantis ŠITC duomenimis

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Lyginant su Lietuvos vidurkiu, ikimokyklinio ugdymo paslaugos galėtų būti plečiamos ir įtraukti daugiau vaikų, ypač 0–3 m. amžiaus grupėje.

Vaikų dalis ikimokykliniame ugdyme pagal amžiaus grupę 2018 m. nuo visų vaikų nurodytoje amžiaus grupėje	0–3 m.	3–8 m.
Visoje Lietuvoje	29,8%	64,4%
Kauno raj. sav.	16,0%	53,8%

Duomenys: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas, remiantis ŠITC duomenimis

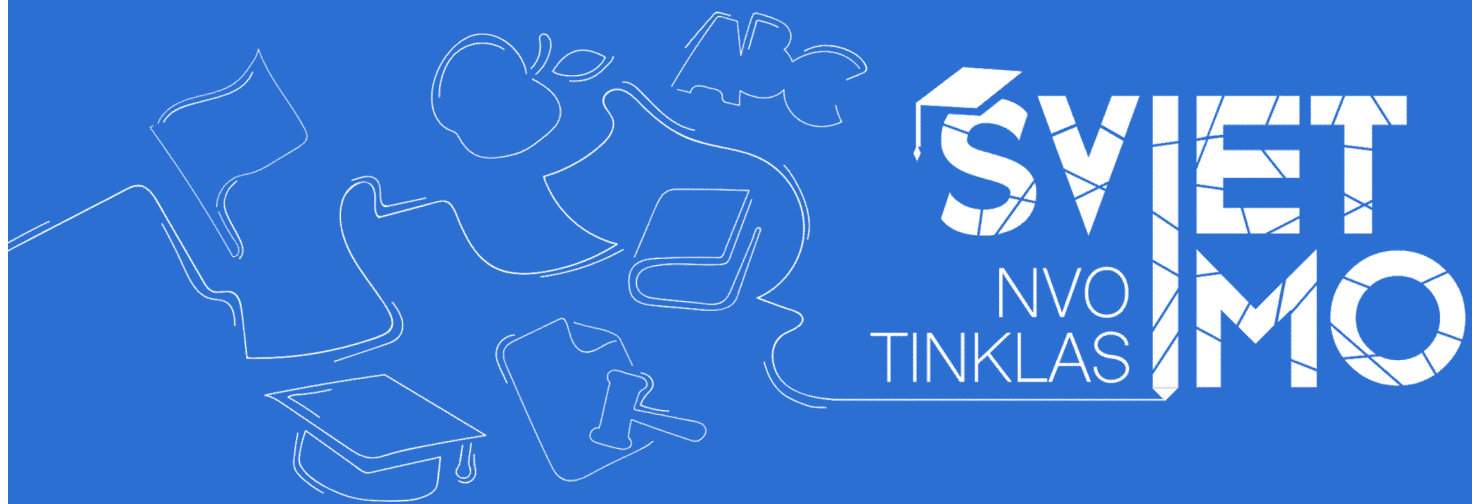
Švietimo paslaugų plėtros potencialas

- NVŠ programose dalyvaujančių moksleivių skaičius Kauno rajone atitinka Lietuvos vidurkį. Tuo tarpu tikslinėmis NVŠ lėšomis besinaudojančių moksleivių yra gerokai mažiau. Tai atskleidžia būtinybę **plėsti NVŠ teikėjų įvairovę ir paslaugų prieinamumą** Kauno rajono ribose, siekiant įtraukti daugiau vaikų, kurie dar nepanaudojo tikslinio finansavimo lėšų.
- Savivaldybės lėšomis finansuojamose programose dalyvaujančių mokinių dalis yra ženkliai mažesnė nei Lietuvos vidurkis, todėl **būtina peržiūrėti šio finansavimo skyrimo tikslingumą ir prioritetus**, apsvarstyti galimybę nukreipti finansavimą į paklausias nebiudžetinių teikėjų programas.

Švietimo paslaugų plėtros potencialas

Vaikų dalis, dalyvaujanti NVŠ programose	Tikslinėmis valstybės NVŠ lėšomis pasinaudojančių mokinių dalis, 2019 m. gruodžio 31 d.	Savivaldybės lėšomis finansuojamose NVŠ programose dalyvaujančių mokinių procentas 2019-2020 m.	Dalyvauja bet kokio finansavimo pobūdžio NVŠ programose arba BUM būreliuose 2019-2020 m.
Visoje Lietuvoje	26 %	6 %	64 %
Kauno raj. sav.	7 %	3 %	70 %

Duomenys: ŠVIS Viešoji statistika, vaikų dalyvavimas neformaliojo švietimo veikloje: <http://svis.emokykla.lt/neformalus-vaiku-svietimas/>

Rekomendacijos

R0: politinis dėmesys

- Švietimo paslaugų teikėjų įvairovės didinimas turėtų būti **įtrauktas į savivaldybės strateginio planavimo dokumentus.**
- Nesudarius tinkamų sąlygų nebiudžetinių švietimo teikėjų įtraukimui į savivaldybių ir nacionalinę švietimo sistemas, rizikuojama, jog alternatyvios ir inovatyvios švietimo programos ir toliau bus prieinamos tik didesnių pajamų didžiųjų miestų gyventojams, o skirtis tarp regionų ir skirtingų pajamų grupių toliau didės.

R1: bendradarbiavimas su kaimynais

- **Žiedinėse savivaldybėse, atkreiptinas dėmesys į didelius netolygumus jų viduje**, vidinių žiedų egzistavimą: kuo toliau nuo žiedo centro, tuo mažiau prieinamų švietimo paslaugų.
- Kauno rajono savivaldybei, kurios dalis gyventojų gyvena nutolusiame nuo miesto ir priemiesčių išoriniame žiede (dėl to mažesnė ir švietimo paslaugų pasiūla ir jų paklausa), rekomenduojama toliau tęsti **bendradarbiavimą su arčiau esančiomis kaimyninėmis savivaldybėmis** (pavyzdžiui, įgyvendinti ketinimus steigti bendrą vaikų dienos centrą ir plėsti partnerystę su Jonavos rajono savivaldybe kitose švietimo grandyse).
- Bendradarbiaujant su kaimyninėmis savivaldybėmis, **dėmesys turėtų būti skiriamas sinergijų tarp jau veikiančių švietimo paslaugų teikėjų (ypač nebiudžetinių) skatinimui** ir būdų veikti keliose savivaldybėse vienu metu paieškai, o ne naujų struktūrų kūrimui.

R2: NVO įgalinimas

- Žiedinėse savivaldybėse, pavyzdžiui Kauno rajone, ryšys tarp gyventojų ir savivaldybės administracijos yra silpnesnis nei mažosiose.
- Atsižvelgiant į tai, daugiau dėmesio reikėtų skirti NVO tarybos Kauno rajone atskaitingumui ir įgalinimui. Šiuo metu joje dominuoja savivaldybės atstovai.
- **Svarbu sukurti (švietimo) NVO registrą, siekti jog jis būtų reprezentatyvus, o NVO tarybos narius skirti demokratinio atstovavimo principų pagrindu.**
- Tai įvykdžius, NVO taryba galėtų iš tikrųjų funkcionuoti kaip jungiamoji grandis tarp savivaldybės ir švietimo NVO sektorių, kaip lūkesčių išsakymo ir komunikacijos platforma.

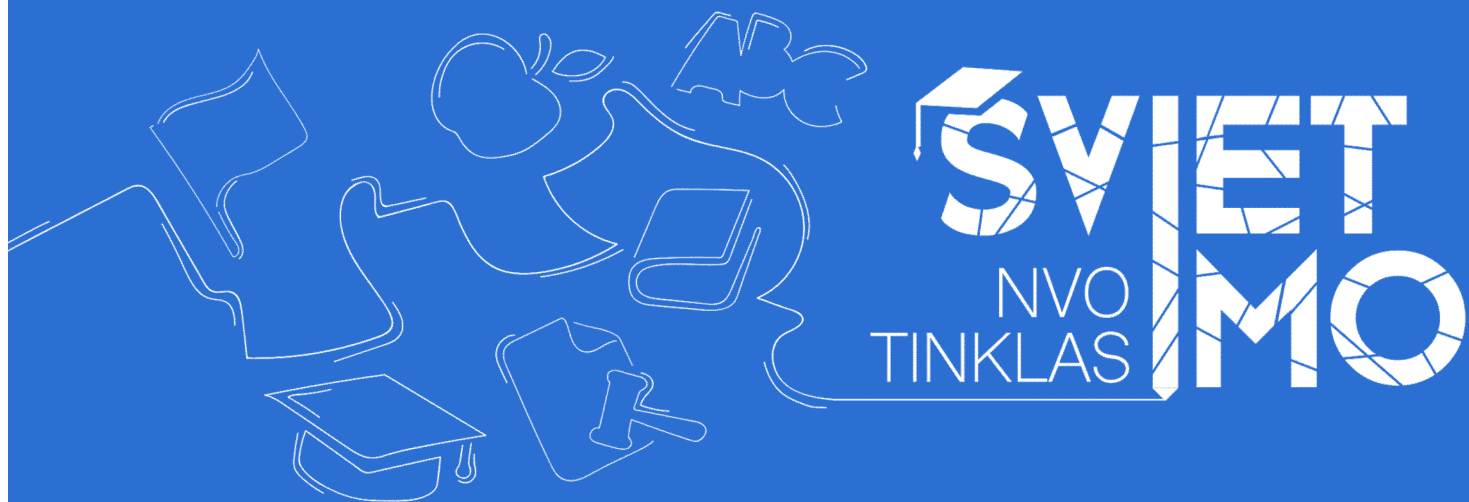
R3: ūkio lėšų nebiudžetiniams teikėjams skyrimas

- Rekomenduotina nustatyti ir oficialiai **patvirtinti skaidrias ūkio lėšų skyrimo nebiudžetiniams teikėjams taisykles**. Skatinant naujų nebiudžetinių švietimo teikėjų kūrimąsi, ūkinės lėšos Kauno rajono savivaldybės galėtų būti skiriamos visoms ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigoms krepšelio principu, pavyzdžiui su lubomis, priklausomai nuo to, kokį mokestį už paslaugas tėvams taiko ugdymo įstaiga.
- Dabar Kauno rajone veikiančys nebiudžetiniai teikėjai siūlo atsižvelgti į tai, kad ir biudžetinės švietimo įstaigos gali rinkti netiesioginį mokestį iš paslaugų gavėjų, vadindamos tai ne įmokomis už paslaugas, o paramos fondu.

R4: veiklos rodiklių išplėtimas

Siekiant įvertinti nebiudžetinių švietimo teikėjų kuriamą pridėtinę vertę, įsitikinti paslaugų teikimo kokybe ir efektyvumu, svarbu matuoti įvairius - **mikroklimato, emocinio mokinių pasitenkinimo ir pasiekimų** – rodiklius*.

* Pavyzdžiui, <https://www.versme.elektrenai.lm.lt/2015/index.php/lt/441-psichines-sveikatos-dienos-minejimas-akcija-nuotaiku-termometras>

Pokyčio rodikliai

Pokyčių rodikliai

PR0: Kauno rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane įtrauktas švietimo teikėjų įvairovės plėtros tikslas.

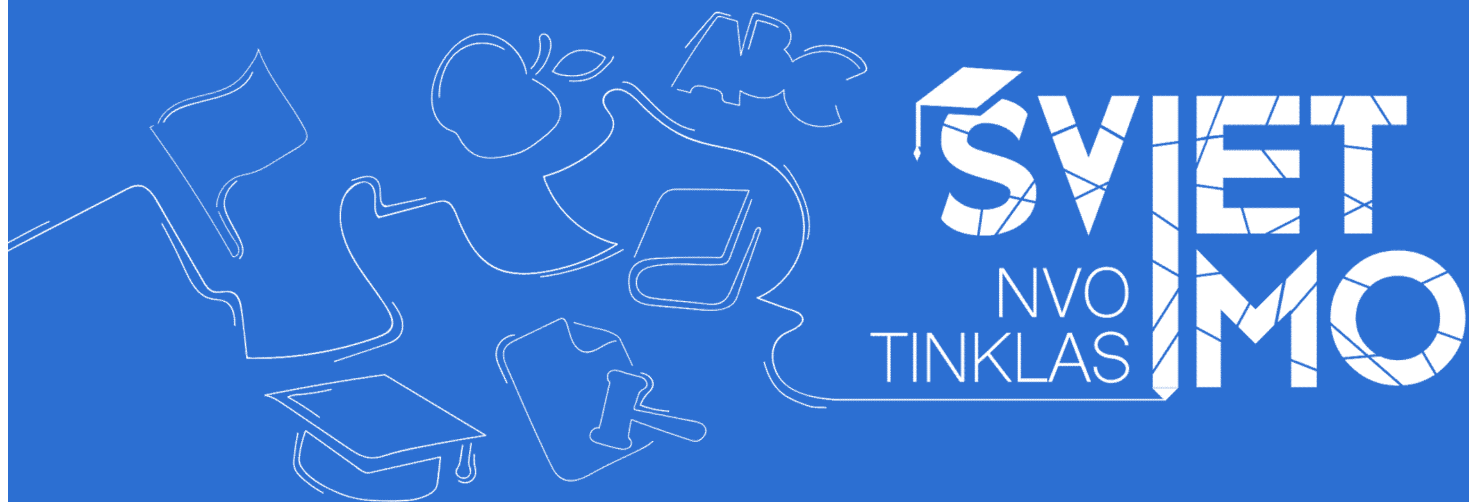
PR1: Bendrų švietimo iniciatyvų su kaimyninėmis savivaldybėmis skaičius.

PR2.1: Sukurtas ir kasmet atnaujinamas reprezentatyvus (švietimo) NVO registras.

PR2.2: NVO tarybos narių skyrimo procedūros atvirumas ir demokratiškumas (procedūroje vienu ar kitu būdu dalyvaujančių organizacijų dalis nuo visų NVO registro organizacijų).

PR3: Savivaldybės tarybos patvirtinta ūkio lėšų skyrimo nebiudžetiniams švietimo paslaugų teikėjams tvarka.

PR4: Kartą per metus matuojami mikroklimato, emocinio pasitenkinimo ir pasiekimų Kauno rajono švietimo įstaigose rodikliai.

Ačiū už dėmesį!

www.svietimotinklas.lt

Tyrimo komanda

PILIE TINĖS
VISUOMENĖS
INSTITUTAS

europos namai

Ieva Petronytė –
Urbonavičienė,
direktorė

Maryja Šupa, tyrėja

Judita Akromienė,
direktorė

Žilvinas
Švedkauskas,
analitikas

Susisiekiame: info@svietimotinklas.lt

Pastabos

1. Kiekybiškai analizuoti Kauno raj., Kazlų Rūdos, Tauragės raj., Elektrėnų, Šiaulių raj., Joniškio raj., Zarasų raj., Pakruojo raj., Utenos raj., Šiaulių m., Alytaus m. ir Kauno m. savivaldybių duomenys.
2. Grupinės ekspertų diskusijos vyko Kazlų Rūdos (2019-06-04), Utenos raj. (2019-07-02), Kauno m. (2019-11-29) ir Kauno raj. (2020-01-15) savivaldybėse.
3. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. *Paslaugų perdavimo diagramos*. Vilnius, 2019, <http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugų_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf>

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Parengta įgyvendinant projektą „Naujoji švietimo paradigma konkurencinėmis sąlygomis“ (projekto kodas: 10.1.2-ESFA-K-917-03-0011), finansuojamą iš 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ Nr. 10.1.2-ESFA-K-917 priemonės „Visuomenės nepakantumo korupcijai didinimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose skatinimo iniciatyvos“.